

Filozofsko-teološki institut Družbe Isusove
Jordanovac 110
Studij filozofije i teologije

Petoknjižje i Povijesne knjige

amdg.eu

→ **Nastava: FTI**

→ **Petoknjižje i Povijesne knjige**

Literatura, Audio i video udžbenik

Gospodin po pravdi sudi (Ps 9)

D Em Bm A G A7 D

Go-spo-din po prav - di su - di krug ze-malj - ski.

Biblijski *Kanon*

- κανών – mjera:
 - ustaljeni popis i raspored
- Suvremeni kanon SZ:
- *Petoknjižje*
- i *Povijesne* knjige:
 - Jš do 2 Mak
- *Mudrosne* knjige:
 - Job do Sir + Psalmi
- *Proročke* knjige:
 - Iz do Mal

- NZ:
- Evandjelja i Djela
- = *povijest*
- Poslanice
(Pavlove + Katoličke)
- = *mudrost*
- Otkrivenje
- = *proroci*

Hebrejska Biblija (HB)

- “*proto-kanon*” – prvi, 3 dijela
- תורה – *Tôrâ* = Zakon (Pouka)
- נביאים – *N^ebi’îm* = Proroci
 - Od Jš (– 2 Kr) do (Iz –) Mal
- כתובים – *K^etubîm* = Spisi
 - Rut, “mudrosne”, Ezr/Neh, Dn, Ljet
- → TaNaK – opis od? do?
 - od stvaranja (Post 1s)
 - do novog stvaranja (npr. Iz 66)
 - tj. kraja vremena (npr. Dn 12)

JewishEncyclopedia.com

Septuaginta

- 70=LXX =“deutero-kanon”
 - Grčki kanon, Grč. Biblija
 - Nakon Aleksandra Velikoga, za vjernike
- Nov jezik: prijevod na grčki
- Nov raspored (“logički” i kronološki)
 - Prošlost, sadašnjost, budućnost
 - Npr. **Rut 1,1**
- Nove knjige: 7 knjiga
 - **Tob, Jdt, 1 i 2 Mak**, Mudr, Sir, Bar
 - + dodatci u Dn i **Est**
- Teološki naglasci (svetost, David i hram...)

ἘΝ ἀρχῇ ἐποίησεν ὁ Θεὸς τὸν οὐρανὸν καὶ τὴν γῆν. Ἡ δὲ γῆ ἦν ἄορατος καὶ ἀκατασκεύαστος, καὶ σκότος ἐπάνω τῆς ἀβύσσου· καὶ πνεῦμα Θεοῦ ἐτεφέρετο ἐπάνω τοῦ ὕδατος. Καὶ εἶπεν ὁ Θεός, γενήθητι φῶς· καὶ ἐγένετο φῶς. Καὶ εἶδεν ὁ Θεὸς τὸ φῶς, ὅτι καλόν· καὶ διεχώρισεν ὁ Θεὸς ἀνὰ μέσον τοῦ φωτός, καὶ ἀνὰ μέσον τοῦ σκότους. Καὶ ἐκάλεσεν ὁ Θεὸς τὸ φῶς ἡμέραν, καὶ τὸ σκότος ἐκάλεσε νύκτα. Καὶ ἐγένετο ἡσπέρα, καὶ ἐγένετο πρωΐ, ἡμέρα μία.

Καὶ εἶπεν ὁ Θεός, γενήθητι στερέωμα ἐν μέσῳ τοῦ ὕδατος· καὶ ἔστω διαχωρίζον ἀνὰ μέσον ὕδατος καὶ ὕδατος· καὶ ἐγένετο οὕτως. Καὶ ἐποίησεν ὁ Θεὸς τὸ στερέωμα· καὶ διεχώρισεν ὁ Θεὸς ἀνὰ μέσον τοῦ ὕδατος, ὃ ἦν ὑποκάτω τοῦ στερέωματος, καὶ ἀνὰ μέσον τοῦ ὕδατος, τοῦ ἐπάνω τοῦ στερέωματος. Καὶ ἐκάλεσεν ὁ Θεὸς τὸ καλόν· καὶ ἐγένετο

Ispiti

- Biblijski tekst
- Nastava + e-udžbenik
- Anto Popović, *Uvod...*
 - *Komentar* o jednoj knjizi po vlastitom izboru
 - Knjiga ili članak o jednom liku ili temi
- *Odabрати* knjigu
 - 1. iz Petoknjižja bilo koja;
 - 2. iz Povijesnih: Jš ili Suci ili Sam ili Kr ili Ljet
- 3. Lik ili tema u Petoknjižju i Povijesnim k.
 - *Za djecu, za odrasle (studente), za simpozij*

Stvorenje s povjerenjem

- שבַּע *šb* – “prisegnuti” *nišba* ‘
- – “sedam” *šib* ‘*â*
- Dani: Post 1,2-5.6-8.9-13.14-19.20-23.24-31; 2,1-4
 - Refleksija i procjena:
- “i vidje” – “dobro je” טוב *tôb* u
 - Post 1,4.10.12.18.21.25.31 – Na što se odnosi?
 - Svjetlost; kopno i more; zelenilo i drveće; sunce, mjesec i zvijezde; ribe i ptice; kopnene životinje
- Zaključak: 1,31
- “*jako* dobro” – “sve” (v31)

Glagol 7 – **אברה**

- 1. Bog *stvara* nebo i zemlju (1,1)
- 2. *stvara* morske životinje (1,21)
- 3. *stvara* čovjeka na svoju sliku (1,27)
- 4. *stvara* ga na sliku Božju (1,27)
- 5. *stvara* ga kao muško i žensko (1,27)
- 6. Odmara se od svega svojega djela što ga je *stvorio* (2,3)
- 7. Nebo i zemlja su *stvoreni* (2,4).

Knjiga Postanka

Od stvaranja svijeta do Josipove smrti

(Petoknjižje: do Mojsijeve smrti)

**“Prapovijest”: 1–11 čovjek i svijet
 6–9 Noa**

Povijest

**Božjega naroda: 12–25 Abraham
 25–50 Jakov**

Prvi *Savez* (Post 9,8–17)

ברית *b^erît* – Koliko puta u Post 9,8-17?

7x (osim 9,15 u KS) – *kada?*

nakon sveopćega uništenja

קום (*qûm* 6,18 → 9,9.11.17)

Bog *podize*, *ustanovljuje* Savez

– S kim? (9,9.11.12.15; v9.12; v10.12.15s; v13)

“vi” – Noa i djeca (9,9.11.12.15)

budući potomci (v9.12)

sva živa bića (v10.12.15s)

– Ptice, životinje, sve što živi na zemlji (v10)

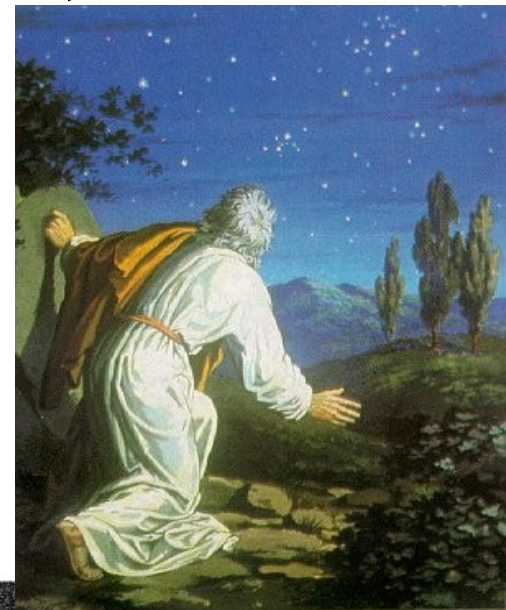
zemlja (v13)

svako tijelo כל בשר (*kol bāśār* v15-17)

Sklapanje Saveza u Post 15

- Savez ברית – kako se sklapa? (Post 15,18)
- Riječju: “Dajem *zemlju*” (18)
 - povjerenje pretpostavka
 - Veličina zemlje (18)?
 - Obred Saveza u Post 15,10.17:
- Rasječene životinje (v10.17)
- prijetnja ili žrtva? usp. Jer 34,18s:
 - “Kao tele koje su rasjekli i prošli između..”
 - = znak?
 - Uloga vatre u v17 (usp. Suci 6,21; 1 Kr 18):
- Primljena žrtva?

Potvrda Saveza (Post 17)

- Rok u Post 17, **7.13.19** ברית עולם *b'erît 'olam*?
- “vječni savez” (usp. Post 9) – Božji govor
 - *Novo ime u 17,1.5:*
- אל שדי 'el šadaj Bog Svesilni (v1)
- *Abram* → *Abraham* אברהם → אברם
 - Sadržaj Saveza (v19 ⇔ zemlja 15,18)?
- *Potomstvo: Izak (19)*
 - Znak Saveza: v10–14 nalog, v23–27 izvršenje
- Obrezanje – *za koga?* (**17,27**)
- I stranci! – Bog za sve

Jakov otac i djed

- Sin Josip – mrtav? (Post 37,35)
- Susret pun ganuća (46,29)
 - Kraj knjige: Josipova smrt (Post 50)
- Manaše i Efrajim – unuci u 48,**14**:
 - Jakov daje prednost mlađemu
 - Zaključak u 49,3-27 (vidi **28**):
- *Svi sinovi blagoslovljeni (v28)*

- Duhovni put (18):
- “Uzdam se”

Rembrandt, Jakov blagoslivlja Josipove sinove, 1656

Matthias Scheits, Jakov blagoslivlja sinove, 1672.

Filozofsko-teološki institut Družbe Isusove
Jordanovac 110
Studij filozofije i teologije

Knjiga Brojeva – Br

Početak (1,1): gdje?

Sinajska pustinja (usp. Lev 27,34)

Kada (1,1)?

1. 2. 2.

(usp. Izl 19,1: 1. 3. 1.)

Kraj (36,13): gdje?

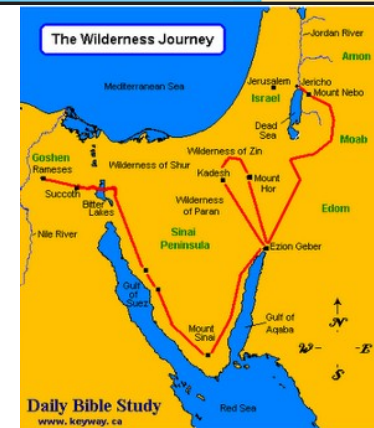
Moapske poljane

Putovanje

- Sinajska pustinja 1,1
(1,19; 3,4.14; 9,1.5;
10,12; 26,64; 33,15s)
→ 36,13

- → Moapske poljane
(36,13; ← 22,1; 26,3.63;
31,12; 35,1)

- Izl: Iz Egipta *kroz pustinju* do Sinaja
- Lev: Na Sinaju
- Br: Od Sinaja *kroz pustinju* do Moaba
(granica obećane zemlje)

Filozofsko-teološki institut D.I.
Jordanovac 110,

Ponovljeni zakon

Mojsijev oproštajni govor

– kada? (1,3) 1.11.40.

* prisutni u tekstu: Mojsije i sav Izrael (1,1)

* dijelovi govora u 1. mn. (“mi”); npr. 1,6:

“יהוה Bog *naš*, reče *nam...*”

Poslušanje do smrti

- Posljednja zapovijed u Pnz 32,50

“Umri”

- Nakon dovršena posla (2x “sve” v45)
- Riječi, zajednica

Prije: “uspni se i pogledaj!” (v49)

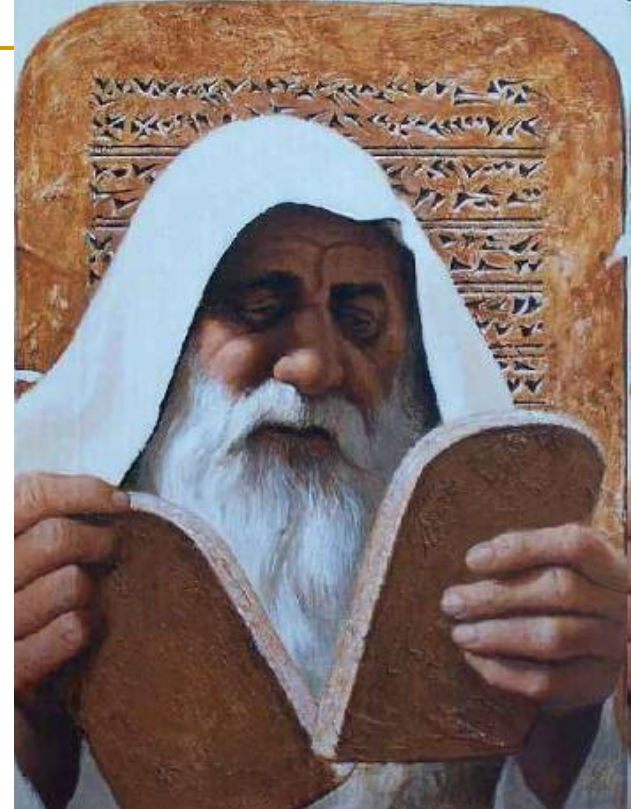
Mojsije ozbiljno shvaća usp. c33

- Čuje posljednje riječi Božje (34,4)
- Izvršava zapovijed u 34,5:

Umire (34,5 – “sluga Gospodnji”)

- Tko ga je pokopao 34,6?

“on” = Bog?

- Koliko godina doživio (34,7)?

120 godina (34,7
usp. Post 6,3)
– puna mjera

U ruke tvoje (Ps 31)

C Am F Em Am G C

U ru - ke tvo - je, Go - spo - di - ne, pre - da - jem Duh svoj.